Béres Attila

A kastély lakói

Az Élet a kastélyban mesés könyv részlete

Miszerint a kastély nem is kastély, csak egy romladozó kúria, de toronyszobával. Hárman élnek benne: úrnője Otilia, ki hol hercegnő, hol árva leány, és nem szorul idegen történetekre. Ottó egy itt rekedt hűséges dragonyos katona, többszáz éves védelmi hagyományokkal. Chantal többnyire macska képében uralja a lakók életét, legalábbis sok mindenre képes.

Otilia sápad és hanyatl.

Ez a jelenség úgy áll elő, hogy Otilia hátrál a szófa felé, ami egy Maria Antoinette stílusú récamier. (Aki fennakad azon, hogy Maria Antoinette előbb élt, mint Madame Récamier, tehát nemigen lehetett neki efféle bútora, az ne is olvasson tovább, sok bosszúságtól kíméli meg magát.)

Tehát amikor Otilia eléri a rökamiét, hanyattosan ráhuppan, félig ülő, de mégis inkább fekvő pozícióban eldől, kezét homlokához tartja, s kifelé fordított karcsú ujjai ernyedten lógnak. Festeni való látvány. Egy egész migrén-ipar ráépülhet erre a képre.

Otilia a toronyszobában sápad és hanyatl.

Ottó a dragonyos, őrségben, talpig alabárdban, vértben és sisakban csörömpöl. Mozdulatlanul is tud csörömpölni. Sisakrostélyát biztonsági okok miatt túlnyomórészt leeresztve tartja, ezáltal csak keskeny csíkban és csak középre lát. Számára ez a szűk metszet adja a felfogható világ egészét, tehát a teljes élet-élményt. Ilyenkor, ha fordulnia kell, a szűk nyíláson át szédítő sebességgel változó képsortól valóságos kozmológiai sokkot kap. Nem volt ez mindig így. De hát egy dragonyos ló nélkül hova mehet?

Chantal a hímzett bársony párnákon elnyúlva figyel. Állandóan figyel azzal a macskaszemével. Akkor is, amikor alszik. Máskor meg tapos és dorombol, lepofozza a rózsa szirmait, feldönti a vázát, megsértődik. Bonyolult bosszúkat szövöget nem létező sérelmek megtorlására. Gyűlöli a madarakat a röptükért, és egyáltalán mindenkit, aki olyasmit tud, amit ő legfeljebb utánozni próbál.

És elfoglal minden helyet.

És minden áldott nap. Nem pontosan ugyanígy, de a három teremtmény kétségkívül összezárva él – és a ház, a körülmények, változnak akár a fényviszonyok. Az időjárást nem nevezzük változónak, mert hiszen állandó, azaz időjárás, az aztán mindig van. Tehát nem volna tanácsos

belesorolni az élet menetét valóban rángató-cibáló-ringató meghatározó erők sorába.

Otilia sápad és hanyatl.

Talán hanyatlik és elsápad, ha szigorúan vesszük a nyelvet. Dehogy vesszük szigorúan, és ugyan már miért vennénk? Az elszántan haladó nyel-vészek se veszik. Az igazi nyelvész, a tudományok grandiőz úttörője bra-vúrosan osztályoz, elemez és definiál és visszacsatol, nyelvhelyesség dol-gában fékevesztett úttörő, a határtalan lehetőségek lobogó sörényű apos-tola, mert a nyelv állandóan változó önálló organizmus, minden megkötés a szabadságot korlátozza, hol van már az ikes igék dogmája, meg a többi nyelvbilincs, suk-sűk nyelvfasiszták, szűk csoportok önkénye. Sőt! Ömlik az argó is! Minden réteg argója. És jöhetnek a négybetűsök. Akárhány betűs négybetűsök is! Az SMS rövidítések korai angol eredetijeire már a tanszéken sem emlékeznek, jobb is így, az eredetek ismerete megköt, gá-tol, komplexusgócot képez. Jó, nem az összes nyelvész képes felvenni a fejlődés sebességét, de a bátrabbja igen, és növekszik a tábor, mert ahol kevesebb a betartanivaló, ott kevesebb a megtanulandó is. Otilia biztosan nem választ nyelvészt férjül. Férjéül. Férj gyanánt? Na tessék.

Mért haragszik ez éppen a nyelvészekre? Nem haragszik, csak csupán gyerekkorában csúnyán beszélt vele az óvónő vagy egy cukorkaárus vagy valaki.

Chantal egy rózsaszín könyvecskét olvas és kuncog. Ezt hallgasd! Ottó kivetkőzik a bonyolult sisakból, és hallgatja:

A kastélyomat háromszáz éve kezdték építeni lovagőseim, és év-századok alatt épült a Szépség és Harmónia völgyének építészeti gyöngy-szemévé. A toronyszoba ablakából látom a messzi külvilágot, és el-szomorodik szívem a rengeteg bánat, szörnyűség és gonoszság láttán, ugyanakkor a derű könnye is lecsordul orcámon… hallod? Orcáján! Lecsordul!

… lecsordul orcámon az emberi jóság, szeretet és szolidaritás meg-annyi… Érted, Ottó, érted? Felfogod rövid agyaddal? Megannyi! vagyis számtalan megnyilvánulása láttán. Mit szólsz?

Szép. Vagyis nekem tetszik. Vagyis ezt biztosan írta valaki. Talán egy híres. Én nem nevetnék rajta.

Chantal abbahagyja a felolvasást. Nem gondoltál még a nősülésre?

Nekem hivatásom van, feladatom a világban, nélkülem a kastély őrizetlen maradna.

Chantal nem egyfolytában gonosz. Nem sósav vagy hélium zubog ereiben.

Érző lény. Most leteszi a rózsaszín könyvecskét, melynek arany-

színű fülecskéjén törött lakatocska lóg, innen látni, hogy durván letépték. A széttört lakatok éteri szomorúsága…

Chantal egy gondos nagynéni tekintetével néz Ottóra. Nem híres ember írta, Otilia írja, a mi Otiliánk. És ez a ház, ez a lakhely, ez az építmény, ez a kövek és téglák rendezetlen halmaza, ez nem kastély. Nem, nem, nem! Ez egy épület és punktum. Te is kastélyt mondasz, de minek látod valójában?

Sisak nélkül?

Így, sisak nélkül.

Kastélynak.

Reménytelenek vagytok.

Miért, Chantal, mert szeretjük a szépet?

Na jó. Én már itt laktam, amikor te még örmény vitézektől tanultad a kődobálás művészetét az Aral-tó partján, és amikor Otilia még kisebb volt egy szálló veréb röptében elengedett pottyantásánál.

Érdekes, gondolja Ottó, hogy a kóbor macskák mennyire igyekeznek igazolni nemes és törvényes múltjukat. Majd megszólal: Rossz napod lehetett, pihenj egy kicsit! Amúgy mért ne lehetne ez igazi kastély akkor is, ha a te szemedben csak kulipintyó vagy kúria, polgárház vagy csak egy tanya baromfiudvarral? Vagy csak egy csűr, amit a fantázia által rendeznek be? Az ember annak látja lakhelyét, amilyennek szeretné. Muskátli, virágos függöny, veranda, ámbitus, visszhangos lovagterem, nyirkos cella, édes illatos intim női budoár, kollégiumi fiúszoba, amelyben életre kelt szennyes zoknik randalíroznak...

Chantal gyűlöli, ha rajta kívül még valaki tudja, amit saját képességének érez: belelátni mások fejébe. Ez a mágikus tudás kizárólag némely macskafélék kiválasztott egyedeinek kiváltsága. Különösen, ha az ellenfél gondolatolvasó egy kifejezetten alacsony intellektusú katonaszemély.

Most szemmel nem követhető sebességgel felpattan, és kiröppen a szobából az ablakon át. Ottó felnéz:

Otilia áll az ajtóban, könnyes szemmel szorítja keblére meggyalázott naplóját.

Szegény Chantal – suttogja – olyan érzékeny szegény.

Ottó krákog: megjavítsam a lakatot?

Á, csak dísz volt. És a lakat roncsát kidobja a macska után. Talán egymásra találnak odalent. Még ott a szemében a könny, de már nevet.

Chantal állandóan összetéveszti az érzékenységet a kényeskedéssel.

A ház, amelyben élünk, zárt terület, az összezártság mintapéldája. Coimbrában egy antikvárium mélyén találtam Achilos Bressa fotó-

albumát. Aci elméletileg megalapozott fotós volt, a szellem embere, aki vallotta, hogy a látványt nem kívül keresni. Ami túl egyszerű, ami kézenfekvő, ami a szenzáció alapja, az bizonyosan nem közelít a lényeghez; amit a közmédia áradatában a népség elfogad, lubickol benne, valóságként él meg, kielégül tőle, mert trágár szavakkal kommentelheti, az a lényegét tekintve a legjobb esetben is csupán rafting egy mocskos fürdőkádban, vetített hátérrel.

Bármilyen vetített háttérrel.

Aci Bressa egy évig nem mozdult ki 32 négyzetméteres lakásából, és csak fényképezte szakadatlanul. Ötvenezer kép nem kevés, de egy mai kapacitású harddiszknek nem nagy mennyiség, már ami a tárolást illeti. Tudjuk, annak van értéke, amiből kevés van a piacon, ez a nevetséges alapszabály tartja fent az emberek közti viszonyok stabilitását. Stabilitás? Ugyan kérem! Aci Bressa életműve megfordította ezt az alaptörvényt, kivételként, mert az ábrázolt világ, az a 32 négyzetméter sokat, sokat, világok sorát, egy szűkös helyen is megélhető életek tömegét mutatta meg a képek által. Attól függően, hogy milyen napszakban, milyen hangulatban és fizikai állapotban, milyen fényviszonyok között, a tér mely részletét kapta el a gép optikája, ezáltal a fényképezés során az örökkévalóságnak számtalan szegmensét hozva elő – ebben nem a fotográfiai bravúr az érdekes, hanem hogy mit fogunk fel a saját életünkből, milyen megközelítések révén találunk kulcsot önmagunkba zárt gyarló személyiségünkhöz.

Egyszerűbben:

A ház, amelyben élünk, pásztorkunyhó volt, sajt- és kecskeszagú, havasi kürtök zengték körbe, házikó, majd családi ház lett belőle, parasztház, kúria, tömegszállás, majd polgári villa fatőkés bécsi zongorával, későbbi toldások, épülő és lebomló környezet, bár a háborúk elkerülték, az elszabadult építészi ambíciók és anyagi természetű kényszerek alatt számos meghökkentő változást szenvedve el végül kialakult egy elfogadó lelki alkatú és derűs életre vágyó tulajdonos számára élhető tér – csodás keveréke valami Loire-menti pipere kastélynak és a kegyetlen erdélyi havasok megjárhatatlan csúcsaira épített zord hegyi várnak, amely körül karóba húzott jobbágyok maradványai lengenek a szélben, mindez egy kis hétvégi ház hátsó udvarán, ahová átjárásunk van a baromfiudvaron keresztül. Tehát? Mese? Mindenképp kastély – így a végső döntés.

Mért haragszik ez éppen az építészekre? Nem haragszik, csak egyszer gyermekkorában bezárták a kamrába, és ott bepisilt. Mindenkinek van feltáratlan abúzos emléke, különben miből élnének a pszichológusok, terapeuták, kócsok, életvitelanalizátorok, tanácsadók, lélekgyógyászok – egy gyerekkori tasli, és máris feltárul az unterbewuss kitörési vergődésének kimeríthetetlen kincsestára, ami a

kultúra kiteljesítését új dimenziók irányába vezeti. (Legyintés: „sok pénzért".)

Kétségtelen, hogy egy lakhely, legyen az saját puha fészek vagy örökké idegen bérelt hodály, annyiféle arcát mutatja, amilyennek látni vagyok képes az adott alkalommal. A ház, amelyben élünk, egyszerre lehet macskafészek, kunyhó és fényes palota, toronyszobával vagy poros padlással, egy megdönthetetlen igazság van: miszerint a lakóhely egyetlen ismérve, hogy lakják. Lakók lakják. Pont.

Chantal crossover lény, fordítsuk egyszerűen sokfélének, akármiféle lehet, néha véletlenül, gyakran tudatosan. Aki nagyon sok rossz tulajdonságot mutat, gyakran kellemetlenül őszinte, ezáltal kivívja a békeszerető emberek ellenszenvét. Vigyázat: az őszinteség önmagában nem erény. Rengeteg gonoszságot lehet vele elkövetni. Ha csak arra gondolok…

Az őrség beosztását Ottó készítette el, hosszas és keserves munkával: idők, helyszínek, bejárások és rajtaütések, egy táblázat színes filctollal, és visszafelé megrajzolva, hogy az ellenség ne tudja kifürkészni. Chantal néha megfordította a titkos táblázatot, de így se volt értelme, akkor lekarmolászta a jeleket, de Ottót sehogy nem lehetett bosszantani ilyesmivel, mert nem vette észre. Kézenfekvő és közeli dolgokat nem vett észre, mert a sorsa arra predesztinálta, hogy távolba tekintsen. A távoli tájba, ellenséget firtatva, meg hogy a mindenkori hadtörténet dicső múltját idézze, és egyben kilátástalan jövőjén aggódjon, mert hát nem hülye a katona, a sok hosszú őrségben állás idején van min gondolkodnia. Sosem lehetett kifürkészni, hogy mi történik ott belül a páncélsisak alatt, amikor éppen gondolkodik. Most például azon, hogy a kalap lefelé szállingózás közben eltűnt. Egyszerűen semmivé vált. Hiába forgatta szemét, a sisakrostély keskeny résén át látható volt, hogy a kalap nem esett le sehova.

Otilia vonzódott a felesleges tárgyakhoz. Begyűjtötte például Biondi lovag kalapját. De hogy a szenvedélye ne csillapodjék, némelyik darabtól időnként meg kell szabadulnia. Ezért dobta ki az ablakon ezt a mozifilmben emlegetett büdösödő kelléket. Otilia nem is nézett a kalap után, Chantal meg átlátott a falon. Ami nem volt nagy teljesítmény, mert Chantal meg volt győződve róla, hogy az egész unalmas világot a fantáziája vetíti történetének szereplői elé. Néha bevillant ugyan, hogy mi van, ha saját magát is ő maga találta ki, vagyis hogy ő maga is a vetítés része, és akkor a rengeteg csinos gonoszkodása sem a saját műve. Pedig azokra büszke (Mármint a csinos kis aljas ugratásokra.) Valami Platont kellene elolvasni, de ezzel beismerné, hogy néha kénytelen mások tudását igénybe venni. Különben se vagyunk mindig macskák. Viszont ha az a rengeteg csinos gonoszkodásunk nem a saját művünk, mert ha minket is valaki izé a fejében, … Na nem! Az lehetetlen. Én valódi vagyok! Létezem!

Akárkit lerúgok a lépcsőn távirányítással – ezt rajtam kívül senki nem találhatja ki rólam, vagyis saját magamról. *Ez a kurva nyelvtan már megint.*

Uroborus – nézett fel a kötéséből Otilia. Otilia kötött. Eredetileg szegény norvég gyerekeknek sálat. De hosszas levelezés után kiderült, hogy Norvégia gazdag ország, sok olajat termel ki, persze, az olaj! Mindig az olaj. Rohadt kapitalizmus. Mindegy, miután megtudta, hogy a norvég állam ellátja a nélkülöző norvég gyerekeket megfelelő mennyiségű kötött sállal, a gyönyörű bolyhosra kötött készletet karácsonyonként Ottónak ajándékozgatta, aki szerfelett örült az újabb és újabb meleg sálnak. Egyedül Chantal tudta, hogy a fegyverszobában rejtegeti, és a fegyverzet fényesítésére használja őket. Ettől aztán minden buzogány és szurony szöszös lett – Milyen? Mi az, hogy szöszös? – tudod, a sálak pamutszálai eleve kibolyhosodnak, még a szekrényben állásban is, hát még, amikor éles vasakkal csiszkatolják őket. A sálaknak is megvan a maguk sorsa.

Milyen borús?!

Nem „borus": Uroborus – az önnön farkába harapó kígyó. Az a patikai kígyó? Nem, a patikai kígyó az, amelyik a mérgével gyógyít. Az uroborus más.

Chantal fújt, és felugrott. Azt hiszed, nem tudtam? D most át kell öltöznöm, le fognak festeni. Olajban. A Luvriban akasztanak fel, amint a gombolyagjaiddal játszom. Egy kicsit te is híres lehetsz általam. Egy picikét. Távozása után Otilia ellenőrizte a sálnak való pamutgombolyagkészletet. És valóban hiányzott kettő. Chantal meg a Louvre. Meg, hogy semmi se lehetetlen.

Ha valaki a jegyzeteit cetlikre, cédulákra, bolti blokkok hátuljára írja, azok óhatatlanul összekeverednek, elvesznek. Ha másvalaki számozott naplókba, füzetekbe írja, azok betelnek, fel a polcra, és soha többé nem nyitja ki őket, mert már a következőt kell írnia. Minden a fejben dől el. Aki rendszer szerint szeretne élni, annak nem a *módszer* adja meg a választ. Ha fejed nem hajlandó tisztességesen részt venni a játékban, reménytelen küzdelemmé válik a legegyszerűbb élet is.

Otilia egy eltaposott virágsziromtól, egy plüssmaci kiesett üvegszemétől, egy távoli kutyus keserves vonyításától is mély bánatba tud esni. A bánat átjárja mindenét, *valami megmagyarázhatatlan* gyengeség fogja el. Olyankor nagyon hiányzik neki egy sziklaszirt, aminek veszedelmes szélére kiülve kiringathatja magából bánatát. Vagy legalább egy patakpart. Melynek játékosan csobogó kis sodrása kimossa belőle – átmenetileg a lét értelmetlenségének érzését.

Chantal állandó versenyben van mindennel. Adrenalinból faragott figuráját éjjel-nappal fényes feszes tapadós fekete plasztikban járatná. A

diákszínjátszásban mint Jágó legszívesebben maga fojtaná meg Oféliát – nem gonoszságból, csakis a szereplés extázisában. Önismerete állandó lengésben, mint a Nagy Párizsi Inga, szélsőségesen túlbecsüli amúgy kiváló képességeit, ezt felismeri, mert metszően okos, a felismerés következtében olyankor összeomlik, azt viszont rafináltan aljas akciókkal leplezi. És fekete. A legsötétebb éjszaka róla vesz mintát, ha süvöltve borzasztani akar. Szívének legmélyén jóság és szenvedély nyivákol egy papírdobozba zárt kiscicaként.

Ottó egyszerű képlet. Éli hűségesen hétköznapjait, mindig az események után kezd felkészülni a már megtörténtekre, igyekszik titokban olvasni is, de a tanulságok valahogy több könyvből összevonódnak, aztán szétkuszálódnak, mintha egy fontos mondatot találomra raknál össze az utadba kerülő szavakból, és az eredmény mindig ellened fordulna. Egyszer csupa jelző, máskor főnevek serege veri szét éjszakai nyugalmadat, az őrségben állás igéi pedig a teljes bizonytalanságba süllyesztenek. Felejteni kell. A sisakrostélyra még egy rostélyt kellene szerelni, ami teljesen kitakarná a külvilágot. Igen. De Ottó megéri még, hogy egy napon felismerik ennek az ő egyszerűségének a nagyszerűségét. És akkor változás áll be a szerepek rangsorában.

Ottó sokat kételkedik, Chantal soha nem esik ebbe a hibába, Otiliának pedig nincs fogalma arról, hogy mi az a kételkedés - - -